

Ebola – strah pred letenjem

Aleksander ČIČEROV

Izvleček: Soočeni smo z ukrepanjem mednarodnih razsežnosti na področju javnega zdravstva. Vseobsegajoča mobilizacija mednarodne skupnosti je potrebna zato, da prizadete države zatrejo izbruh ebolo. Kdo je za boj zoper ebolo odgovoren, če se pojavi na slovenskih mejah in letališčih? Kdo je slovenska nacionalna kontrolna točka? Smo pripravljeni premagati to nepredvideno virusno bolezen – ebolo?

Ključne besede: virusna bolezen ebola, Mednarodna organizacija civilnega letalstva (ICAO), Mednarodna zdravstvena organizacija (WHO), aneksi k Čikaški konvenciji, odgovornost za boj proti eboli, zaščitna oprema, način prenašanja (virusa ebolo), strah pred letenjem, razumna panika

■ Namesto uvoda

Mednarodno civilno letalstvo ni imuno pred nalezljivimi boleznimi. To velja še posebej za potnike in posadke na mednarodnih letih. Pred leti smo bili izpostavljeni ptičji gripi, HIV in črnim kozam, danes pa letalske potnike in posadke ogroža ebola. Ebola je nalezljiva bolezen, ki jo povzroča virus.¹ Prvič se je pojavila leta 1976. Na ljudi se prenaša s tesnim stikom s krvjo, uživanjem mesa in z izločki okuženih živali ter z neposrednim stikom s telesnimi tekočinami obolelega z ebolo. Največji izbruh te bolezni beležijo v Gvineji, Sierr Leone, Liberiji in Nigeriji. Prizadevanja za razvoj zdravila potekajo.² Zabeležen je že tudi prvi primer ebolo v Evropi.³

ICAO je že ob svojem nastanku upoštevala možnost širjenja bolezni. Ker je mednarodno civilno letalstvo dejavnost, ki sega čez državne meje, je v 14. členu Čikaške konvencije določila:

»Vsaka država pogodbenica se zavezuje, da bo uvedla učinkovite ukrepe za preprečitev, da bi se z zračno plovo širili kolera, (epidemični) tifus, koze, rumena mrzlica, kuga in druge nalezljive

Mag. Aleksander Čičerov, univ. dipl. prav., Univerza v Ljubljani, Fakulteta za strojništvo

ve bolezni, ki jih bodo občasno določile države pogodbenice. S tem ciljem bodo države pogodbenice tesno sodelovale z mednarodnimi organizacijami, ki se ukvarjajo s sanitarnimi predpisi, ki se nanašajo na zrakoplove. Takšna posvetovanja ne morejo vplivati na izvajanje katere koli obstoječe mednarodne konvencije s tega področja, če so države pogodbenice njene članice.«

Če najprej od blizu pogledamo 14. člen Čikaške konvencije, vidimo, da je namenjen preprečevanju širjenja bolezni, ki jih tudi našeste, pri čemer seznam ni dokončen, ampak odprt. Med njimi ni ebolo, ki spada med »druge nalezljive bolezni«.

Države pogodbenice ICAO seveda niso strokovnjakinje za nalezljive bolezni. ICAO zato sodeluje z mednarodnimi organizacijami, med nji-

mi z najbolj poklicano WHO, ki je odgovorna za to področje. Seveda pa posvetovanja držav članic ICAO in WHO in drugih ne morejo vplivati na izvajanje mednarodnih konvencij s tega področja, če so države članice ICAO pogodbenice teh konvencij. Posvetovanja so namenjena opozorjanju na nevarnost in izbiro ukrepov, ki naj preprečijo širjenje in ustavijo škodljive posledice nalezljive bolezni. V današnjem času hitre mobilnosti je tako ravnanje izjemnega pomena. Na zemljevidu ni več belih lis, pač pa je Zemlja močno naseljen planet, kjer se nalezljiva bolezen z lahko in hitro razširi. Države oz. njihovi organi, pa ne kar vsi po vrsti, so odgovorni za ustrezne ukrepe, ki naj omejijo in preprečijo širjenje nalezljivih bolezni. V našem primeru gre predvsem za pristojno ministrstvo za zdravje in znanstvenoraziskovalne ustanove. Glede na vrsto nalezljive bolezni pa je mogoče, da določene ukrepe sprejmejo tudi druga resorna ministrstva, kot na-

1 **Ptičja gripa** ali aviarna influenza je zelo nalezljiva bolezen ptic, ki pa se lahko prenese na človeka. Človeku najbolj nevarna vrsta virusa, ki lahko povzroči pandemije, ima oznako H5N1. Države EU so sprejele potrebne in preventivne ukrepe leta 2005. **HIV** ali virus imunske pomanjkljivosti je povzročitelj aidsa. Okuženost s HIV je že dosegla razsežnost pandemije. Čeprav je virus HIV premagan, (še) ne moremo zdraviti virusnih rezervoarjev (glej Dnevnik, 4. 10. 2014). WHO poroča, da je do januarja 2006 zaradi okužbe s tem virusom umrlo 25 milijonov ljudi. Virus je bil odkrit 1. decembra 1981. Zdravljenje s »koktajli« podaljšuje bolniku življenje. Črne koze – variole – so človeška nalezljiva bolezen, ki se kaže v obliki gnojnih mehurčkov po telesu, zlasti po glavi in udi. Smrtnost je relativno velika, bolezen pa naj bi se pojavila že okoli 10.000 let pred našim štetjem. Od 6. do 20. aprila 1972 so črne koze razsajale tudi v Jugoslaviji. Okužen je bil delavec kočevskega Zidarja. V Beogradu je za boleznijo umrlo 35 ljudi, zbolelo pa jih je kar 175. Nastala je tudi velika gospodarska škoda. Le Mond je takrat zapisal: **»Ni čudno, da so prišle črne koze, ko je Jugoslavija svinjak Evrope.«** Nekateri zdravniki se tudi niso držali Hipokratove prisege in so odklanjali pomoč bolnikom. Glej podrobno: <http://www.casnik.si/index.php/2012/04/19/40-letnica-epidemije-crnih-koz-v-Jugoslaviji/> <21. 9. 2014>. Zdravljenje z antibiotiki je uspešno.

2 Glej podrobno http://wikipedia.org/wiki/Bolezen_ebolavirusa <5. 9. 2014>.

3 Prva okužba z ebolo v Evropi, Slovenske novice, 8. 10. 2014, str. 7.

4 Glej Konvencijo o mednarodnem civilnem letalstvu, zbral, uredil in posodobil mag. Aleksander Čičerov, izdala Fakulteta za strojništvo UL, Ljubljana, 2011.

primer ministrstvo za notranje zadeve, ministrstvo za gospodarstvo, zunanje ministrstvo in podobno.

Poleg 14. člena Čikaške konvencije je ob primerih nalezljivih bolezni potrebno upoštevati tudi člen, ki govori o pregledu zrakoplova, pri čemer pa mora država pogodbenica sprejeti vse praktične ukrepe ali drugače poenostaviti in pospešiti polete med ozemlji držav pogodbenic in tudi preprečevati nepotrebne zamude za zrakoplove, posadke, potnike in tovor. Še posebej to velja za predpise (nacionalne), ki urejajo formalnosti pri prihodu, karanteno, carinske postopke in formalnosti pri odhodu.⁵

Pričakovati je bilo, da bo ob pojavu ebrole ustrezno reagirala tudi ICAO. Ta je 29. avgusta 2014 vsem ministrom za zdravje in civilno letalstvo poslala pismo z zahtevo, da sprejmejo urgentne in ustrezne ukrepe zoper širjenje virusa ebrole. Pismo je usklajeno z WHO in vsebuje naslednje elemente:

- ugotovitev, da so ob izbruhu ebrole potrebni izredni ukrepi, ki jih lahko zagotovi le mednarodna skupnost;
- z državami, ki so ogrožene, je potrebno vzdrževati odprte komunikacije, kar bo okrepilo njihove reakcije na področju javnega zdravja in ščitilo nacionalno gospodarstvo, kamor sodijo potovanja, trgovina in turizem. Vsak ukrep posamezne države oz. njenih organov je treba temeljito premisliti in opreti na mednarodne instrumente in obveznosti držav, ki izhajajo iz mednarodnih zdravstvenih predpisov in standardov, ki jih vsebujejo aneksi k Čikaški konvenciji;
- prepoved mednarodnih potovanj in trgovine ni potrebna;
- strah pred ebolo je upravičen tudi zaradi izgube življenja številnih ljudi, ker zdravstveni delavci niso mogli potovati v države, ki so pri-

zadete s to boleznijo, in pomagati z ustrežno medicinsko opremo ali pa je ta pomoč zamujala. Cela vrsta birokratskih ukrepov je prispevala k pozni ali celo prepozni pomoči;

- znano je, kako se ebola širi/prenaša in kako se zaščititi. Ukrepi, povezani s tem, so skladni z mednarodnimi zdravstvenimi predpisi in jih mnoge države že uporabljajo;
- vsi ukrepi, ki jih sprejemajo posamezne države in zapovedujejo določene omejitve trgovine ali potovanj, morajo biti sorazmerni in omejeni glede na tveganja, povezana z zdravjem ljudi. WHO in ICAO sta pripravljena pomagati pri izvajanju ukrepov za preprečitev težav, ki jih prinaša ebola.⁶

■ Reakcija v državah članicah ICAO

Po dosegljivih informacijah so države članice ICAO sprejele ukrepe, ki po njihovem mnenju ustrezajo trenutnim razmeram. Gre tako za državne ukrepe kot tudi ukrepe posameznih letalskih družb. British Airways je 26. avgusta 2014 prepovedala polete v Liberijo, Sierro Leone, Šrilanko, ukinjene so vize za državljane Gvineje, Liberije, Nigerije in Sierre Leone. Južna Afrika je prepovedala polete iz držav z ebolo. Katar je prepovedal uvoz živali, hrane, mesnih proizvodov iz Gvineje, Liberije, Sierre Leone in Nigerije.

Slonokoščena obala je zaprla meje s sosednjimi državami. V Indiji je razglašena najvišja stopnja pripravljenosti. Ekvatorialna Gvineja je odpovedala vse polete Ceiba International Airlines. Čad je predpisal potovalne omejitve. Senegalski notranji minister je suspendiral gibanje ljudi skozi južne meje Gvineje. Mnoga letalska podjetja že občutijo omejen letalski promet. ECAC je objavil stanje po posameznih državah.⁷

■ Združene države Amerike na čelu boja z epidemijo ebrole

Ali res ves svet računa na ZDA, kot trdi ameriški predsednik B. Obama? Ali boj zoper to bolezen uhaja iz rok tistih, ki so za boj proti njej najbolj poklicani? Tu so Združeni narodi, WHO, ICAO. Američani očitajo Svetovni zdravstveni organizaciji, da ni prevzela vodenja in koordiniranja mednarodnega odziva na epidemijo. ZN igrajo vlogo sodelujočega. V zraku je vprašanje, ali se virus ebrole lahko širi po zraku, ali lahko mutira.⁸ In tu vstopa v boj ameriška država. Bo razvito cepivo zoper to sodobno moro uspešno in dosegljivo prizadetim državam. Nekaj podobnega razvijajo tudi Kitajci, ki so cepivo poimenovali z JK-05. Svet in razmere v njem je mogoče urejati z orožjem ali z zdravili, mar ne?

■ Reakcija pristojnih organov v Sloveniji

Spletna stran Ministrstva za zunanje zadeve (http://www.mzz.gov.si/predstavništva_po_svetu/afrika/nigerija/) zaradi izbruha ebrole odsvetuje vsa potovanja v Nigerijo, Gvinejo, Liberijo in Sierro Leone. S kratkim pojasnilom se obrača na potnike in jim svetuje kako ravnati po vrnitvi domov. Opozarja, da lahko več uporabnih informacij dobe na spletnih straneh Nacionalnega inštituta za javno zdravje, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Svetovne zdravstvene organizacije.⁹

■ ICAO in WHO

Omenili smo pismo generalnega sekretarja ICAO Raymonda Benjamina in generalne direktorice WHO dr. Margaret Chan o sprejetju urgentnih ukrepov zoper širjenje ebrole. Pismo je bilo pristojnim mi-

5 16. člen Čikaške konvencije – Pregled zrakoplova, 22. člen – Poenostavitev formalnosti.

6 Podrobno glej dopis WHO in ICAO, štev.: AN5/29-14/67 z dne 29. avgusta 2014.

7 Glej podrobno: http://en.wikipedia.org/wiki/European_civil_aviation_agreement <6. 9. 2014>.

8 Ni mogoče izključiti mutacije, ki bi omogočila širitev ebrole (EVD) po zraku; glej podrobno: <http://www.zurnal24.si/print/236538> <22. 9. 2014>.

9 MZZ je informacijo posredovalo 14. avgusta 2014.

nistrom za promet in zdravje držav članic poslano 29. avgusta 2014.

WHO ima sicer za take primere vzpostavljen GAR oz. GOARN.¹⁰ GAR pomeni tehnično sodelovanje obstoječih institucij in mrežo, ki združuje človeške in tehnične vire za hitro identifikacijo, potrditev in odgovor na izbruh neke nalezljive bolezni svetovne razsežnosti. V GAR so združene države članice WHO, zdravstvene in nadzorne pobude, regionalno tehnično omrežje (UNICEF, UNHCR), Mednarodna zveza Rdečega križa in Rdečega polmesečca in njihova nacionalna združenja, mednarodne humanitarne nevladne organizacije, kot na primer Zdravniki brez meja, Mednarodni odbor za reševanje, Merlin in Epicenter.

WHO sledi razvoju nalezljivih bolezni. Zato ima poseben predpis IHR (IHR – International Health regulations) ali IHR 2005, ki je v veljavi od 15. junija 2007. Njegov namen je preprečiti, zaščititi, nadzorovati in zagotavljati odgovor javnega zdravstva na mednarodno širjenje bolezni, ki naj se izogiba vmeševanju v mednarodni promet in trgovino (glej bolj podrobno poročilo WHO o ukrepanjih glede ebola 2, objavljeno 5. septembra 2014 na spletni strani WHO). Navedenemu poročilu je podlaga izjava dr. Margaret Chan, generalne direktorice WHO, ki je 3. septembra 2014 rekla: »Izbruh ebola je največji, najzahtevnejši in resen, do sedaj prehiteva nadzorne učinke. Izvajanje novega programa WHO za koordinacijo in dvig mednarodnega ukrepanja bo pomagal prizadetim državam zaustaviti napredujoč prenos bolezni.« Med ukrepi, ki jih WHO posebej izpostavlja, je tudi ponovno odprtje zračnih poti, ki so bile s prizadetimi državami zaprte zaradi ebola. Njihovo zaprtje ima velik vpliv na nacionalno gospodarstvo, ovira prihod zdravnikov in zdravstvenega osebja ter medicin-

ske opreme in zdravil. »Ljudje potrebujejo medicinske pripomočke, hrano, gorivo, premog in druge potrebščine,« je izjavil dr. Keiji Fukuda, namestnik generalnega direktorja za globalno zdravstveno varnost WHO. »To jim je treba dati!« je še dodal. WHO tudi ne priporoča potovalnih ali trgovinskih restrikcij, razen če gre za posameznike, za katere je potrjeno ali se sumi, da so bili okuženi z virusom ebola.¹¹

Dr. Margaret Chan, generalna direktorica WHO, je 18. septembra 2014 nagovorila Varnostni svet ZN. Hitra širitev ebola nas znova in znova preseneča. WHO je uspešno vodila boj zoper izbruhe mnogih nalezljivih bolezni. Z ebolo je drugače. To je največji izziv, pred katerim stoji danes. Gre za družbeno, humanitarno in ekonomsko krizo in grožnjo nacionalni varnosti zunaj meja držav, v katerih je ebola izbruhnila. Priče smo krizi, ki jo je mogoče rešiti le s skupnimi napori.¹²

WHO ponovno poudarja, da ne priporoča zaprtja meja oz. mejnih prehodov. Posebej pa je pripravila priporočila (ang. recommendations) za mednarodni zračni transport. Poudariti je treba, da gre v tem primeru za tesno sodelovanje strokovnih mednarodnih organizacij, ki sta odgovorni za to, da ustrezno reagirata. V tem kontekstu je potrebno omeniti tudi IATO (Mednarodna organizacija letalskih prevoznikov), ki priporoča ukrepe, kot so npr.: presedanje potnikov, ki kažejo simptome bolezni, uporaba UPK (ang. Universal Precaution

Kit), tj. zaščitne maske oziroma zaščitnega kompleta,¹³ epidemiološke ukrepe in podobno. WHO prav tako poudarja, da zaenkrat še niso opazili, da bi se virus ebola širil po zraku.¹⁴

■ Ministrstvo za infrastrukturo in prostor Republike Slovenije

2. septembra 2014 je resorno ministrstvo naslovilo na Javno agencijo za civilno letalstvo dopis št.: 010-51/2014/123-00731268 (JACL), v katerem prosi, da ga obvesti o aktivnostih, ki jih pripravlja na področju osveščanja strokovne javnosti (letališča, letalski prevozniki, navigacijske službe zračnega prometa, ...) in druge zainteresirane javnosti glede izrednih razmer mednarodnih razsežnosti na področju javnega zdravja. V dopisu Ministrstva za infrastrukturo in prostor za tako zaprosilo ni navedena pravna podlaga.

Odgovor Javne agencije za civilno letalstvo sledi že 4. septembra 2014. Tudi ta se ne opredeli do naloge, ampak sporoči MzIP, da aktivnosti CAA v programu za leto 2014 niso bile predvidene niti za primer ebola niti za podobne druge dejavnike, ki bi lahko vplivali na varnost civilnega letalstva. Poleg tega CAA ne razpolaga z ustreznim strokovnjakom, ki bi kompetentno obveščal javnost (interno, sodelavce CAA, pomoč pri pripravi priročnikov, pravilnikov in podobno). Sredstva za ustreznega sodelavca bi lahko preizporedili iz drugih neporabljenih

10 GAR (Global Alert and Response), GOARN (Global Outbreak Alert and Response Network), glej podrobno: <http://www.who.int/csr/outbreaknetwork/en> <6. 9. 2014>.

11 Glej podrobno <http://www.who.int/mediacentre/news/release/2014/ebola-response-needs/en/> <6. 9. 2014>.

12 Podrobnosti v govoru glej v <http://www.who.int/dg/speeches/2014/security-council-ebola/en/> <22. 9. 2014>.

13 Glej podrobno <http://capsca.org/CAPSCARef.html> <22. 9. 2014>.

14 Glej navodila WHO za potovanje, Dnevnik, 9. oktober 2014.

postavk. CAA zaprosi MzIP, da o tem zavzame stališče. O odgovoru so obveščeni tudi člani Sveta Javne agencije za civilno letalstvo. Med člani Sveta Javne agencije za civilno letalstvo se pojavi vprašanje o tem, ali je agencija pristojna za osveščanje strokovne javnosti na področju informiranja o nalezljivih boleznih.

Direktorat za infrastrukturo, Sektor za letalstvo MzIP, je 18. septembra 2014 poročal o sestanku na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje, ki so se ga udeležili predstavnica Centra za nalezljive bolezni, predstavnik Javne agencije za civilno letalstvo (JACL), zunanja sodelavka JACL. Zelo jasno je bilo povedano, da je v Sloveniji Center za nalezljive bolezni nacionalna kontrolna točka za obveščanje v primeru nalezljivih bolezni in drugih zadev s področja javnega zdravja. Slovenija mora pri tem upoštevati mednarodne konvencije, evropsko in nacionalno zakonodajo. Prvi problem je sprememba slovenskega Zbornika letalskih informacij (AIP – Aeronautical information publication). Še vedno ni pripravljen slovenski varnostni načrt (SSP – State Safety Plan). Letališče Jožeta Pučnika bo tisto, ki ga bomo uporabili v primeru pojava ebole. O tem naj bi Nacionalni inštitut za javno zdravje uradno obvestil MzIP. MzIP, JACL, Letališče Jožeta Pučnika in Adria Airways morajo na podlagi mednarodnih pravil in zakonodaje sami izdelati kratkoročni in strateški načrt za ukrepanje in obvladovanje nalezljivih bolezni.

MzIP je v odgovoru na dopis JACL 23. septembra 2014 ugotovilo, da sistemske rešitve in dokumenta SSP (še) ni, prav tako pa ni konkretnih dokumentov, strateških in kratkoročnih načrtov, standardnih operativnih postopkov, priročnikov, navodil ali smernic za izvajalce v le-

talstvu in na JACL. MzIP se tokrat sklicuje na 179. člen Zakona o letalstvu in 8. člen Akta o ustanovitvi Javne agencije za civilno letalstvo (gre za Sklep o ustanovitvi ...), kar bi omogočilo pripravo:

- materialov in smernic za izdelavo načrtov SOP (Standardni operativni postopki), priročnikov oziroma navodil za ukrepanje in obvladovanje v primeru pojava ebole;
- varnostnega načrta.

To v preprostem jeziku pomeni, da Javna agencija za civilno letalstvo:

- poišče zunanjega izvajalca, ki bi pri takem ozaveščanju lahko pomagal,
- pripravi potreben material,
- izvede interno ozaveščanje (izobraževanje) in
- ozaveščanje zainteresirane strokovne javnosti (letališča, prevozniki in drugi).

JACL 1. oktobra 2014 obvesti MzIP o predhodnem akcijskem načrtu za pripravo materialov za primer izbruha nalezljivih bolezni (ebola ipd.). Do 31. oktobra 2014 bo pripravljen Opomnik za preventivno ukrepanje, delovanje in komuniciranje v primeru suma ali pojava nalezljivih bolezni. Končna verzija gradiva naj bi bila izdelana do 15. decembra 2014.

■ Zakon o letalstvu (Zlet)

Zlet¹⁵ v 179. členu določa pristojnosti in naloge agencije.¹⁶ Med njene strokovne naloge spadajo:

- spremljanje stanja razvoja in varnosti civilnega letalstva v Republiki Sloveniji in v mednarodnem okviru;
- pripravljane strokovnih gradiv za sprejem predpisov;
- izdelava analiz, študij in drugih strokovnih gradiv s področja civilnega letalstva za lastne potre-

be in potrebe ministrstva, pristojnega za promet, v skladu z letnim programom dela;

- statistično poročanje in statistične raziskave;
- predlaganje in izvajanje ukrepov, določenih z državnim programom varnosti;
- sodelovanje z Evropsko agencijo za varnost v letalstvu v okviru delovnega področja;
- sodelovanje v mednarodnih zadevah na strokovnem področju;
- druge strokovne naloge, ki jih mora kot pristojni nadzorni organ izvajati v skladu z letalskimi predpisi, ki veljajo oziroma se uporabljajo v Republiki Sloveniji, in s tem povezane strokovne naloge, določene z aktom o ustanovitvi.

JACL odloča tudi v upravnih zadevah, je pa tudi regulator na področju plovnotehničnih zahtev, operativnotehničnih zadev, direktiv o varnosti, priprave in izdaje priročnikov za delo nadzornega osebja agencije, izdajanja certifikacijske specifikacije, izdajanja sprejemljivih načinov skladnosti in navodil ter opravljanja drugih nalog, določenih z letalskimi predpisi, ki veljajo oziroma se uporabljajo v Republiki Sloveniji. Agencija opravlja tudi nadzorne in prekrškovne naloge.

■ Sklep o ustanovitvi JACL – akt o ustanovitvi¹⁷

Poleg nalog iz 179. člena Zleta agencija opravlja še naslednje naloge:

- na zahtevo MzIP daje strokovna mnenja v zadevah na področju letalske varnosti;
- izvaja raziskave za izboljšanje letalske varnosti;
- predlaga spremembe letalskih predpisov in drugih pravnih aktov na področju letalske varnosti.¹⁸

15 Uradni list RS, št. 113/06 – uradno prečiščeno besedilo, 33/09, 109/09 – ZZNSZP-B in 62/20.

16 179. člen Zlet določa: Agencija izvaja strokovne naloge, odloča v upravnih zadevah, izvaja regulativne in nadzorne naloge, povezane z varnostjo zračnega prometa in varovanjem civilnega letalstva, ter nadzoruje izvajanje letalskih predpisov in pravnih aktov, ki veljajo oziroma se uporabljajo v Republiki Sloveniji in so v njeni pristojnosti, in s temi predpisi povezane prekrškovne postopke, razen s tem povezanih nalog, za katere so pristojni organi Evropske unije. Agencija lahko opravlja tudi druge dejavnosti na letalskem področju, če je to v skladu z zahtevami za izvajanje osnovnih dejavnosti agencije, določenih s predpisi, ki veljajo oziroma se uporabljajo v Republiki Sloveniji, in je tako določeno v ustanovitvenem aktu agencije.

17 Glej podrobno v <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=20108&stevilka=4373> <3. 9. 2013>.

18 O drugih nalogah glej 8. člen Sklepa o ustanovitvi Javne agencije za civilno letalstvo.

JACL se v skladu z Zakonom o javnih agencijah ustanovi za opravljanje:

- regulatornih,
- razvojnih,
- strokovnih nalog v javnem interesu, če zanje z zakonom ni predvidena druga statusna oblika.

■ Sklep

Mednarodno civilno letalstvo ni imuno pred nalezljivimi boleznimi. To velja še posebej za potnike in posadke na mednarodnih letih. Nalezljive bolezni so v pristojnosti WHO. Glede na to, kako se lahko širijo, pa pri preprečevanju širjenja sodelujejo številne mednarodne organizacije, kot ICAO, IMO, IATA in številne druge. Države članice teh organizacij v okviru svojih pristojnosti nadgradijo sistemske ukrepe s pomočjo za to ustanovljenih organizacij in inštitutov.¹⁹ V prispevku smo pokazali, kako si je pristojno ministrstvo za infrastrukturo in prostor zamislilo konkretizacijo pisma, ki ga je vsem državam članicam posredoval generalni sekretar ICAO, pri čemer je sodelovala tudi generalna direktorica WHO.

Avtor, ki je zaključil prispevek 18. oktobra 2014, ugotavlja, da je zaskrbljenost v Sloveniji zelo velika, še posebej ob dejstvu, da je epidemija ebole ušla izpod nadzora in da je veliko vprašanje, ali bo virus ebole sploh še mogoče popolnoma

odstraniti iz človeške populacije. V Uniji reke Mano (Gvineja, Sierra Leone, Liberija) in v Slonokoščeni obali se je ebola pojavila prvič. Te države med seboj tesno sodelujejo, njihove javne službe z zdravstvenimi sistemi vred pa so v razsulu, saj so se šele pred kratkim otresle državljanskih vojn in nasilnih diktatorskih režimov. WHO je bila o epidemiji uradno obveščena šele marca letos. Razviti zahodni svet pa se je zganil šele konec julija, ko je liberijski potnik na letalu za Nigerijo začel kazati simptome okužbe.²⁰

Naš prispevek se nanaša na letalstvo. Morebitnega potnika s sumom okužbe bi v posebej opremljenem rešilcu odpeljali v Kliniko za infekcijske bolezni in vročinska stanja v Ljubljani. Kako je Letališče Ljubljana, ki je referenčno letališče, pripravljeno na sprejem takega bolnika? Ali imajo zdravstvene ustanove v bližini ljubljanskega letališča ustrezno zdravstveno opremo? Kaj je z opremo epidemiologov, ki bi šli na teren prvi? V Sloveniji se na morebitne okužbe že nekaj časa pripravljajo na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje in v ljubljanskem UKC. Kje je nacionalna strategija varovanja pred ebolo? Manjkata nam še SSP in Opomnik za preventivno ukrepanje, delovanje in komuniciranje – rok 15. 12. 2014. Bruselj nas tolaži, da je tveganje za razširitev okužbe z virusom ebole v EU zelo nizko. Panika je odveč! Na neka-

terih letališčih po svetu potnikom že merijo vročino. Pri nas je ocena tveganja majhna in bi bil to pretiran ukrep.

Koprski epidemiolog B. Kopilovič iz tamkajšnje enote Nacionalnega inštituta RS za javno zdravje pravi, »da je nevarnost prenosa okužbe po mornarjih, ki pripljujejo v Koper, bistveno manjša kot pri letalskih potnikih. Ti pripotujejo v 24 urah, medtem ko v Koper ni direktne ladjske linije.«²¹

Direktor Centra za nalezljive bolezni v Minnesoti je izjavil, da je virus ebole pri repliciranju zelo malomaren. Kaj to pomeni? Če se zgodi še nesrečna mutacija, bi se lahko infekcija z ebolo širila po zraku in se zelo hitro razširila po vsem planetu.²²

»Letala popačijo človeku podobo o velikosti sveta,« je zapisal Tone Škarja v knjigi Kangčendzenga – Gora usode (Didakta, Radovljica 2008, str. 18). In zelo skrajšajo možnost okužbe, dodaja avtor prispevka.

Če parafraziramo besede Frana Milčinskega, ki jih je zapisal v Butalcih, potem za ebolo velja: »Eboli vstop v Slovenijo najstrožje prepovedan!« Če smo storili vse, kar je treba, bomo videli, če si upa! Čas je za razumno paniko.²³

Ebola (EVD) – Fear of Flying

Abstract: We are facing a public health emergency of international concern. Extensive and comprehensive mobilization of the international community is needed to support the affected States in responding to the outbreak. Who is responsible to fight ebola if it appears in Slovenian borders/airports? Who is the focal point? Are we stand ready to fight this unprecedented outbreak of the Ebola virus disease?

Key words: Ebola Virus Disease, ICAO and WHO, Annexes to the Chicago Convention, responsibility to act-national level, protective equipment, mode of transmission, fear of flying, a time for a reasonable panic.

19 Glej podrobno Dnevnik, 18. 10. 2014, in Delo, 18. 10. 2014.

20 Glej Mladino, 42, 17. 10. 2014, str. 42.

21 B. Šuligoj, Ladje so prepočasne za ebolo, NeDelo, 19. 10. 2014, str. 2.

22 R. Kozmos, Nepredvidljivi virus z nepredvidljivimi posledicami, Delo, 18. 10. 2014, str. 4.

23 Staš Zgonik, Čas za razumno paniko, Mladina 42, 17. 10. 2014, str. 42.